251197 - Velayet Ne Zaman Sona Erer, Sona Erdiğinde Çocukların Nafakası Kimin Yükümlülüğündedir?

Soru

Çocuğun hangi yaşa kadar velayete ihtiyacı vardır? Anne sütüyle beslenen çocuk annesi evlendiğinde kimde kalır? Velayet dönemi bittikten sonra annenin çocuklarına masraf yapması vacip midir? Velayet bitiminden sonra evleninceye kadar kız çocuğun masrafları kimin üzerinde olur?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Çocuğun velayeti ve bakımı, nikah akdi sürdüğü müddetçe anne ve baba arasında müşterektir.

Şayet boşanma meydana gelirse velayet/bakım hakkı anneye aittir.

El mevsua el Fıkhiye 17/301'de şöyle geçer:

Çocuğun velayeti evlilik devam ettiği sürece anne ve babaya aittir. Şayet ayrılırlarsa velayet ittifakla anneye aittir.

İkincisi:

Kadın evlenmediği sürece yedi yaşına kadar çocuğun velayet ve bakım hakkı anneye aittir.

Abdullah b. Ömer r.a'dan rivayet edildiğine göre bir kadın: "Ey Allah'ın Rasulü! Şu benim oğluma; karnım (aylarca) barınak, memelerim içme kabı, bağrım onun için sığınak oldu. Onun babası beni boşadı. (Şimdi de) Onu benden almak istiyor." dedi. Rasûlullah (s.a.v.) de ona;

"Sen evlenmediğin sürece çocuğu almaya herkesten daha fazla hak sahibisin" buyurdu. (Ahmed 6707, Ebu Davud 2276, Elbani Sahih dedi)

Şayet kadın evlenirse çocuğun velayeti başkasına geçer. Bu konuda fıkıh alimleri arasında ihtilaf mevcuttur:

Bazıları, velayetin anneannesine geçtiğini savunur. Dört mezhebin alimleri bu görüştedir.

Bazıları, babaya intikal ettiğini savunur. Bu da, İbn Teymiye ve İbn Kayyım'ın görüşüdür.

Kaynak: Elmevsua el Fıkhiye 17/302, el Şerhulmumti 13/535

Şayet velayetin, çocuğun babasına intikal ettiğini kabul edersek bu durumda şayet baba çocuğun evlenen annesiyle birlikte kalmasına izin verir ve ikinci kocası da buna onay verirse sakınca yoktur. Aynı şekilde anneannesi velayet hakkından evlenen kızı lehine feragat edebilir.

Şeyh b. Useymin şöyle dedi: Velayet velinin hakkı olup onun üzerine bir hak değildir. Bunun anlamı şudur: Veli olan kimse velayet hakkını başkasına vermek isterse caizdir. (el Şerhulmumti 13/536)

Üçüncüsü:

Şayet kadın evlenmez ve çocuk yedi yaşına gelirse:

A -Eğer erkek ise anne ve babası arasında tercih hakkı verilir, hangisinde kalmak isterse ona verilir. Zira Ebû Hureyre r.a'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Ben Rasûlullah (s.a.v.)'in yanında otururken bir kadın Nebi (s.a.v.)'e gelip de:

"Ey Allah'ın Rasûlü, kocam (beni boşadıktan sonra bir de) oğlumu (yanımdan alıp) götürmek istiyor. Oysa oğlum bana Ebu İnebe kuyusundan su (getirip) içirdi. (Oğlum) Bana faydalı oldu." dedi. Rasûlullah (s.a.v.) de (onlara);

"Onun hakkında kur'a çekiniz." buyurdu. Bunun üzerine (kadının) kocası;

"Çocuk hakkında bana karşı kim hak iddia edebilir?" dedi. Peygamber s.a.v. de (çocuğa dönerek);

"Şu babandır. Şu da annendir, onlardan istediğinin elini tut." buyurdu. (Çocuk da) Annesinin elini tuttu. Bunun üzerine (kadın) çocukla (birlikte oradan uzaklaşıp) gitti, dedi. (Nesai 3496, Ebu Davud 2277, Elbani Sahih dedi.)

Hanefi ve Şafii bu görüştedirler.

B -Şayet çocuk kız ise Şafii mezhebine göre aynı şekilde çocuğa seçme hakkı verilir.

Ebu Hanife ise şöyle dedi: Kız çocuğu ergenlik çağına varıncaya veya evleninceye kadar velayet hakkı annesine aittir.

Maliki: Evleninceye kadar velayet annesine aittir.

Ahmed b. Hanbel: Velayet hakkı babasına aittir. Çünkü onu korumakla başkasından evladır.

Kaynak: "El mevsua el Fıkhiye 17/314-317)

Dördüncüsü:

Çocuğun ergenlik yaşına gelmesi ve olgunlaşmasıyla birlikte velayet biter. Bundan sonra ister baba ister annesinde kalır, hatta erkek isterse tek başına da kalabilir.

İbn Kudame Rahimehullah şöyle dedi:

Velayet sadece çocuk ve akli dengesi yerinde olmayanlar içindir. Buluğ çağına girmiş ve olgun kişilere velayet yoktur. Baliğ olduktan sonra anne veya babasının yanında kalma seçeneğine sahiptir.

Ergenlik çağına gelen çocuk erkek ise tek başına ikamet edebilir. Ancak bu durum tercih edilmez. Doğrusu anne ve babasına iyilik yapmasıdır. Kadın ise tek başına kalamaz, babası bunu engelleyebilir. Şayet babası yoksa ailesi ve akrabası bunu engelleyebilir. (el Muğni 8/191)

Beşincisi:

Velayet süresince çocuğun nafakası babaya aittir. Şayet ergenlik çağına ermeleriyle velayet sona

erse bu durumda nafakanın vacipliği hususunda alimlerin arasında ihtilaf vardır:

Fakir bir erkek çocuğun nafakası zengin olan babası yükümlülüğündedir. Babası olmadığında varlıklı annesine aittir. Çocuk sağlıklı veya engelli olsun hüküm aynıdır. Bu görüş Hanbeli mezhebine aittir.

Ancak Şafiilerde hastalık gibi olumsuz durumlarda nafakası vacip olur.

İbn Kudame şöyle dedi:

İmam Şafii şöyle dedi: Nafakanın vacipliğinde çocuğun engelli sayılması için hüküm veya yaratılış açısından eksik olması şarttır.

Ebu Hanife şöyle dedi: Çocuk baliğ oluncaya kadar nafakası verilir, şayet sağlıklı olarak ergenlik çağına girerse nafakası düşer. Kız çocuğunun ise evleninceye kadar nafakası devam eder.

İmam Malik de buna benzer söylemiştir. Kız çocukları evlenip gerdeğe girinceye kadar nafakaları devam eder. Bundan sonra boşansalar dahi nafakaları vacip değildir. Şayet gerdeğe girmeden boşanırlarsa nafakaların hükmü devam eder.

Bu konuda delil olarak Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Hind'e şöyle demişti: "Sana ve çocuğuna yetecek kadarını al." Burada buluğ çağına ermiş ve sağlıklı olması istisna edilmemiştir. Fakir çocuk olması itibarıyla varlıklı babası nafakayı vermekle yükümlüdür. (el Muğni 9/258)

Bu bilgiler ışığında çocuğun babası hayatta ise annesi nafaka vermekle yükümlü değildir. Onlara ev vs. almak zorunda değildir. Kız çocuğu evleninceye kadar nafakası babasına aittir.

En iyisini Allah bilir.